

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У ФОКУСІ РЕФОРМИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

© 2019 ВОЗНЯК Г. В., ПЕЛЕХАТИЙ А. О.

УДК 336.145.2

Возняк Г. В., Пелехатий А. О. Бюджетна політика регіонів України у фокусі реформи фінансової децентралізації: концептуалізація та напрями вдосконалення

Метою статті є поглиблення теоретико-методологічних аспектів функціонування бюджетної політики регіонів та обґрунтування напрямів її вдосконалення в умовах реформи фінансової децентралізації в Україні. Доведено, що базовим науково-теоретичним постулатом, на якому доцільно формувати концепцію бюджетної політики розвитку регіону, є теорія регіонального саморозвитку. Критеріями розвитку регіону визначено: самодостатність, самоорганізація та самоуправління. Обґрунтовано необхідність врахування впливу фінансової децентралізації на розвиток регіонів, що зумовлює посилення значення бюджетної політики у забезпеченні розвитку регіонів. Показано, що найбільш негативним проявом фінансової децентралізації є поглиблення диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів і горизонтальна бюджетна конкуренція між регіонами. В запропонованому концепті визначено стратегічні пріоритети реалізації бюджетної політики розвитку регіонів України та конкретизовано перелік завдань, необхідних для їх досягнення. В результаті проведеного дослідження авторами запропоновано низку заходів, здатних активізувати бюджетну політику розвитку регіонів.

Ключові слова: бюджетна політика, фінансова децентралізація, бюджетна стратегія регіону.

Рис.: 3. **Бібл.:** 10.

Возняк Галина Василівна – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: gvoznjak@gmail.com

Пелехатий Андрій Олегович – кандидат економічних наук, докторант, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: Pelechatyj_A@i.ua

УДК 336.145.2

UDC 336.145.2

Возняк Г. В., Пелехатий А. О. Бюджетная политика регионов Украины в фокусе реформы финансовой децентрализации: концептуализация и направления совершенствования

Целью статьи является углубление теоретико-методологических аспектов функционирования бюджетной политики регионов и обоснование направлений ее совершенствования в условиях реформы финансовой децентрализации в Украине. Осуществлено теоретическое обобщение, и предложено новое видение бюджетной политики развития регионов Украины, а также обоснованы научно-практические рекомендации реализации в условиях углубления реформы финансовой децентрализации. Доказано, что базовым научно-теоретическим постулатом, на котором целесообразно формировать концепцию бюджетной политики развития региона, является теория регионального саморазвития. Критериями развития региона определены: самодостаточность, самоорганизация и самоуправление. Обоснована необходимость учета влияния финансовой децентрализации на развитие регионов, что приводит к усилению значения бюджетной политики в обеспечении развития регионов. Показано, что наиболее негативным проявлением финансовой децентрализации является углубление диспропорций социально-экономического развития регионов и горизонтальная бюджетная конкуренция между регионами. В предлагаемом концепте определены стратегические приоритеты реализации бюджетной политики развития регионов Украины, и конкретизирован перечень задач, необходимых для их достижения. В результате проведенного исследования авторами предложен ряд мер, способных активизировать бюджетную политику развития регионов.

Ключевые слова: бюджетная политика, финансовая децентрализация, бюджетная стратегия региона.

Рис.: 3. **Библ.:** 10.

Возняк Галина Васильевна – доктор экономических наук, старший научный сотрудник, ведущий научный сотрудник, Институт региональных исследований имени М. И. Долишнего НАН Украины (ул. Козельницкая, 4, Львов, 79026, Украина)

E-mail: gvoznjak@gmail.com

Пелехатий Андрей Олегович – кандидат экономических наук, докторант, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: Pelechatyj_A@i.ua

Voznyak H. V., Pelechatty A. O. The Budget Policy of the Regions of Ukraine in the Focus of the Reform of Financial Decentralization: Conceptualization and Directions of Improvement

The article is aimed at deepening the theoretical and methodological aspects of the budget policy of regions and substantiating the directions of its improvement in the context of reform of financial decentralization in Ukraine. It is proved that the theory of regional self-development is the basic theoretical postulate according to which it is expedient to form the concept of the budget policy of development of region. The criteria of development of region are defined as follows: self-sufficiency, self-organization and self-government. The necessity of taking into view the influence of financial decentralization on the development of regions is substantiated, which leads to increasing the importance of budget policy in ensuring the regional development. It is shown that the most negative manifestation of financial decentralization is deepening of imbalances of the socio-economic development of regions and the horizontal budget competition between regions. The proposed conception defines strategic priorities for the implementation of the budget policy for the development of Ukrainian regions, and specifies the list of tasks required to achieve them. As a result of the carried out research, the authors proposed a number of measures that could intensify the regional development budget policy.

Keywords: budget policy, financial decentralization, budget strategy of region.

Fig.: 3. **Bibl.:** 10.

Voznyak Halyna V. – Doctor of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Institute of Regional Research named after V. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine (4 Kozelnitska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: gvoznjak@gmail.com

Pelechatty Andriy O. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: Pelechatyj_A@i.ua

Започатковані зміни у фінансово-економічній системі України останніх років і поглиблення реформи фінансової децентралізації, кінцева мета якої – достатній рівень автономності органів місцевого самоврядування (ОМС) в питаннях формування та реалізації бюджетної політики, чіткий розподіл видаткових повноважень і функцій між різними рівнями управління, належна фінансова база для виконання функцій, покладених на ОМС, дієві стимули та механізми відповідальності ОМС для забезпечення ефективного надання якісних суспільних послуг обумовлюють необхідність подальшого вдосконалення бюджетної політики регіонів України, адже незначне поживлення економічної активності в регіонах, що спостерігається впродовж останніх двох років, все ще є нестійким, а отже, питання системних змін і глибоких реформ, особливо у фінансовій сфері, й надалі в пріоритеті.

Різні аспекти окресленої проблематики стали предметом наукових пошуків як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Зокрема, теоретичні основи цього напрямку знань сформовано працями західних науковців [1–3]; визначенням можливостей бюджетної політики у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України та обґрунтуванням практичних аспектів використання бюджетних коштів у контексті розвитку економічних систем, як на національному, так і на регіональному рівні, переймаються вітчизняні науковці [4; 5]; тематиці формування системи міжбюджетних відносин, ефективного розподілу трансфертів, бюджетного регулювання, горизонтального та вертикального вирівнювання присвячені праці [6–8].

Водночас систематизація наукового доробку з досліджуваної проблематики свідчить про те, що питання обґрунтування нової парадигми бюджетної політики регіонів, розширення меж фінансової самостійності місцевого самоврядування в умовах поглиблення децентралізації влади та ресурсів потребують додаткового вивчення.

Метою статті є поглиблення теоретико-методологічних аспектів функціонування бюджетної політики регіонів та обґрунтування напрямів її вдосконалення в умовах реформи фінансової децентралізації в Україні.

Проведені дослідження процесів формування та реалізації бюджетної політики регіонів України дали змогу стверджувати, що, попри чималі зусилля урядів, за останні роки в Україні, на жаль, не вдалося сформувати цілісного бачення бюджетної політики, яка би сприяла економічному зростанню, а отже, і розвитку регіонів України, хоча питанням її удосконалення приділялось чимало уваги. Так, визначальною подією, в контексті зазначеного, було прийняття нової редакції Бюджетного кодексу України (2010 р.), однак відсутність стратегії реформування бюджетної системи призвела до непослідовних змін кодексу, низького рівня виконання чинних норм, а отже, і дезорганізації самої бюджетної системи; Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні закладено фундамент для реформи місцевого самоврядування; головним документом, що визначає державну ре-

гіональну політику на середньострокову перспективу, є «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року», яка, на превеликий жаль, до цього часу не зайняла ключового місця в ієрархії стратегічних документів України, рівно як і Закон України «Про засади державної регіональної політики». Починаючи з 2015 року в Україні діє Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», метою якої є впровадження європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Серед визначених Стратегією 62 реформ та програм безпосереднє відношення до бюджетної політики мають «Децентралізація та реформа державного управління» та «Реформа регіональної політики» (за вектором відповідальності).

Серед очікуваних результатів від реалізації реформ, які мають відношення до бюджетної політики, визначено [9]: відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування; підвищення прозорості управління публічними фінансами й ефективності їх розподілу і витрачання. Означені імперативи, які декларуються, мають дещо поверхневий характер, бракує конкретних завдань і засобів їх вирішення.

Авторську модель формування та реалізації бюджетної політики розвитку регіонів України в умовах фінансової децентралізації наведено на рис. 1 [10]. В такому концепті пріоритетними напрямами нової бюджетної політики соціально-економічного розвитку регіонів визначено: нарощення внутрішнього потенціалу соціально-економічного розвитку регіонів на засадах фінансової децентралізації; бюджетне стимулювання конкурентних переваг економіки регіонів; скорочення територіальних асиметрій у бюджетному забезпеченні розвитку регіонів і рівномірний доступ населення до якісних публічних послуг. Новітні підходи до формування та реалізації бюджетної політики розвитку регіонів повинні сприяти: розкриттю потенціалу розвитку регіонів на засадах фінансової децентралізації та реалізації внутрішнього потенціалу економічного зростання (саморозвиток, ендогенно-орієнтований розвиток); удосконаленню міжбюджетних відносин; розширенню повноважень органів місцевого самоврядування; зближенню результатів діяльності економіки регіону до потреб громади. В межах розробленої концепції важливою умовою удосконалення бюджетної політики на регіональному рівні стає розвиток громадянського суспільства, самоорганізація населення, державно-приватне партнерство, соціальна відповідальність за нарощування сукупного соціального капіталу, залучення та участь населення в прийнятті управлінських рішень, які торкаються їхніх інтересів на різних рівнях і в різних сферах життєдіяльності.

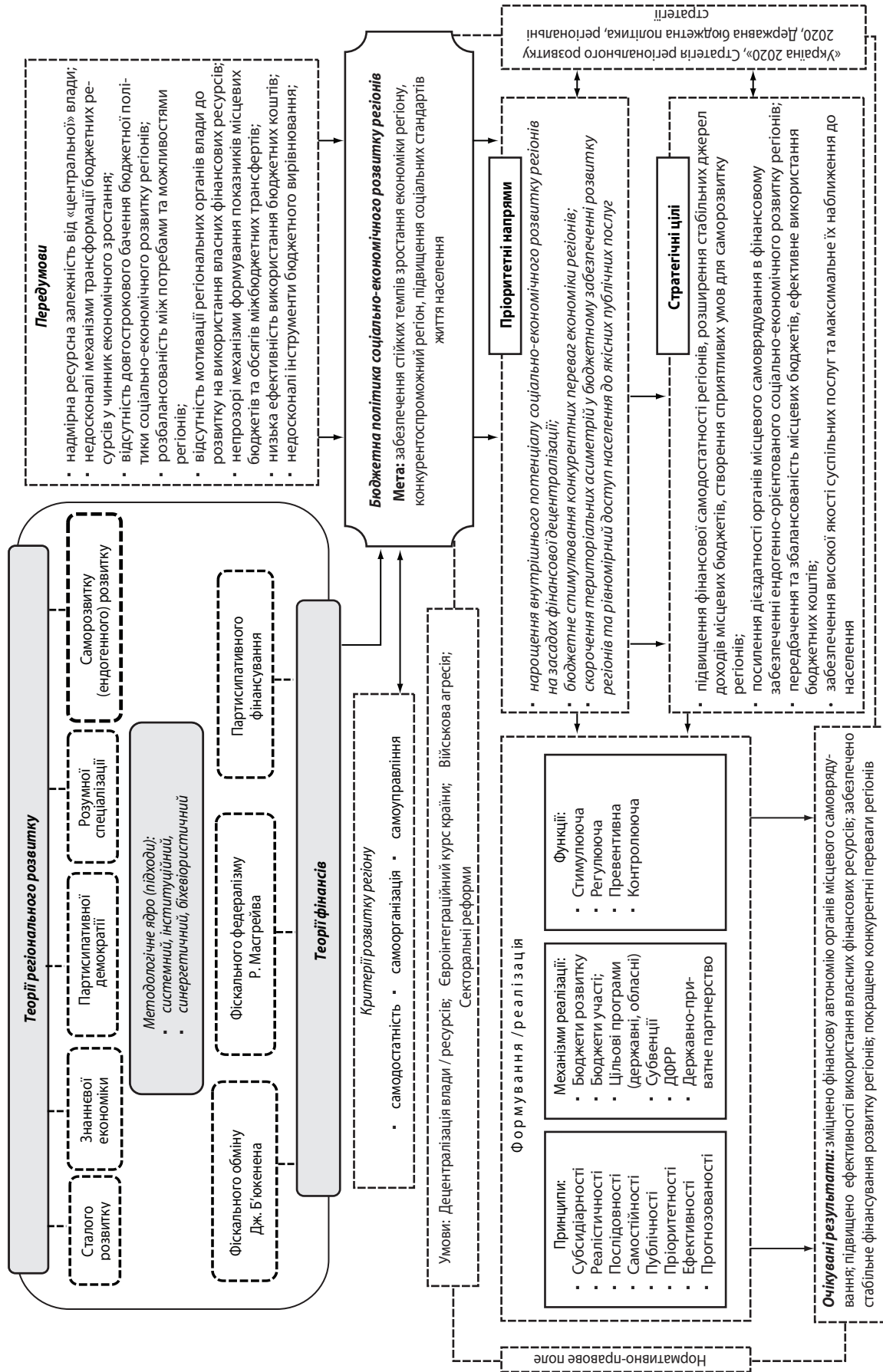

Рис. 1. Концептуальна модель бюджетної політики розвитку регіонів

Джерело: авторська розробка.

Аргументовано, що забезпечення бюджетної незалежності та фінансової автономії місцевих бюджетів (фінансова самодостатність), розширення їх дохідної бази, децентралізація видаткових повноважень і чіткий розподіл компетенцій за принципом субсидіарності, а також запровадження нового механізму бюджетного регулювання неможливо без залучення компетентної громадської думки до управління та контролю за фінансами територій. В рамках запропонованого підходу бюджетна політика повинна бути розроблена відповідно до Законів України, бюджетного та податкового законодавства, базуватися на стратегічних орієнтирах регіонального розвитку, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» та регіональних стратегіях соціально-економічного розвитку.

В рамках запропонованого концептуального підходу визначено нові стратегічні цілі реалізації бюджетної політики розвитку регіонів України в умовах фінансової децентралізації з чіткими завданнями для їх досягнення, а саме: (1) підвищення фінансової самодостатності регіонів, розширення стабільних джерел доходів місцевих бюджетів, створення сприятливих умов для саморозвитку; (2) посилення дієздатності органів місцевого самоврядування в забезпеченні ендогенно-орієнтованого соціально-економічного розвитку регіонів; (3) передбачення та збалансованість місцевих бюджетів, ефективне використання бюджетних коштів; (4) забезпечення високої якості суспільних послуг і максимальне їх наближення до населення (рис. 2) [10].

Забезпечити досягнення цілі (1) можна, реалізуючи такі завдання: нарощення власних фінансових ресурсів ОМС; збільшення частки місцевих податків (та податкових надходжень) в доходах місцевих бюджетів; створення сприятливих умов для активізації підприємницької діяльності з метою нарощення власного фінансового потенціалу регіону вдосконалення системи міжбюджетних відносин; покращення управління місцевими запозиченнями (боргами).

Реалізація бюджетної політики на регіональному рівні задля досягнення другої цілі може бути забезпечена виконанням таких завдань: завершення реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади та децентралізації влади в Україні; вдосконалення процесів управління комунальною власністю; формування чіткої системи повноважень між органами управління різних рівнів; перехід до двоступеневої бюджетної моделі взаємовідносин державного бюджету з місцевими; завершення реформи фінансової децентралізації.

Досягнення третьої цілі потребує концентрації зусиль на підвищення ефективності використання бюджетних коштів; забезпечення належного контролю за використанням бюджетних коштів і запровадження ПЦМ бюджетування для всіх місцевих бюджетів; підвищення відкритості та прозорості бюджетного процесу.

Для досягнення четвертої цілі необхідним є виконання таких завдань: належне фінансування делегованих повноважень; запровадження стандартів суспільних послуг; підвищення дієвості системи фінансування якісних суспільних послуг замість утримання установ.

Безумовно, що поглиблення реформи фінансової децентралізації здатне посилювати ризики реалізації бюджетної політики розвитку регіонів. Серед можливих ризиків, які можуть завадити виконанню досягненню стратегічних цілей, можна виділити: несвоєчасне прийняття відповідних нормативно-правових актів; недостатня спроможність ОМС здійснювати якісне бюджетне планування на середньострокову перспективу; небажання головних розпорядників бюджетних коштів змінювати підходи до формування бюджету та публічного звітування; посилення асиметрій у соціально-економічному розвитку територій, а отже, і забезпеченні суспільними послугами; можливі конфлікти між центральною владою та регіональними ОМС через владні повноваження, фінансові та матеріальні ресурси; нераціональний вибір бюджетних пріоритетів; необґрунтовані управлінські рішення щодо вибору інструментів реалізації бюджетної політики та розвитку регіонів; корупційні ризики; відсутність політичної волі для впровадження непопулярних ініціатив; погіршення управління соціально-економічним розвитком ОТГ через низьку компетенцію службовців місцевого самоврядування.

Вдосконаленню бюджетної політики розвитку регіонів України в умовах поглиблення реформи фінансової децентралізації, а отже, і зміцненню самостійності місцевих бюджетів і розширенню їх фінансової спроможності сприятиме: вдосконалення адміністрування податку на доходи фізичних осіб і майнового податку, перехід на середньострокове бюджетне планування; інвентаризація державних цільових програм та приведення їх у відповідність до наявних фінансових ресурсів, запровадження постійного моніторингу ефективності використання бюджетних коштів та діяльності головних розпорядників і розпорядників нижчого рівня.

Вирішення проблем оптимізації системи міжбюджетних відносин в умовах розширення фінансової самостійності місцевого самоврядування можна забезпечити шляхом чіткого розподілу повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування; вдосконалення вирівнювання за доходами. В частині вдосконалення нормативно-правового забезпечення бюджетної політики слід унормувати стратегічні документи, посилити прозорість і відкритість бюджетного процесу на місцевому рівні, вдосконалити систему соціальної підтримки населення.

У зв'язку із переходом на середньострокове планування бюджетів було б доречно запровадити такий документ, як «Бюджетна стратегія регіону», яка б затверджувалася на перспективу, містила б кількісні індикатори соціально-економічного розвитку регіону, залежно від зміни яких могла б корегуватися.

Необхідність розроблення цього стратегічного документа на регіональному рівні пояснюється реформуванням фінансових основ ОМС, які, своєю чергою, формують підґрунтя для середньо та довгострокового планування місцевих бюджетів. Попри відсутність у

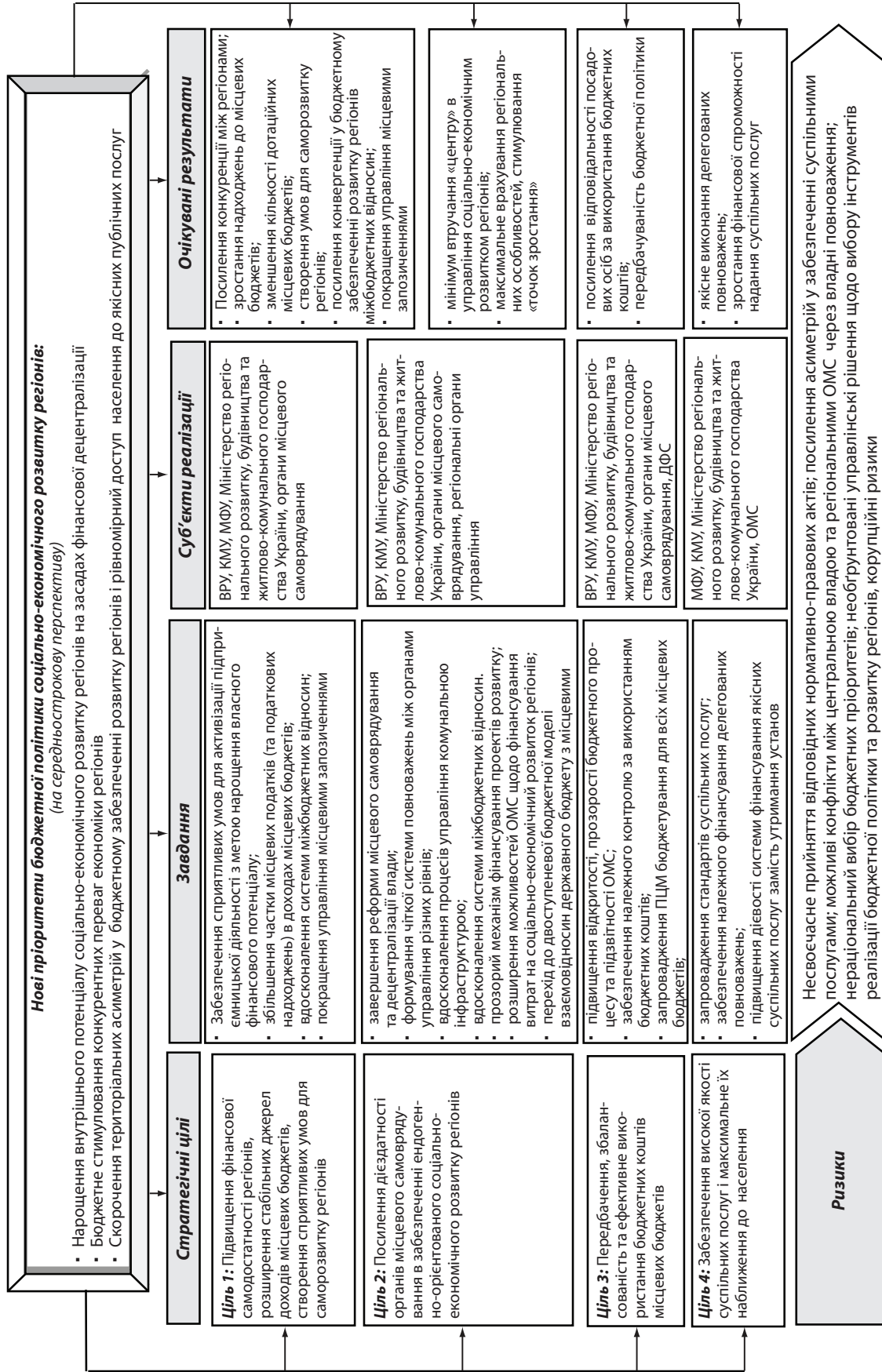

Рис. 2. Стратегічні орієнтири бюджетної політики розвитку регіонів України

Джерело: авторська розробка.

чинних нормативних актах України терміна «бюджетна стратегія регіону», видається, що його запровадження дозволило б зняти низку питань, пов'язаних із інвестиційними ризиками, діловою активністю в регіоні, реалізацією інноваційних проєктів тощо.

Така бюджетна стратегія повинна: узгоджуватися зі стратегією соціально-економічного розвитку регіону; часовий діапазон передбачення повинен збігатися із стратегією розвитку регіону; має містити різні сценарії розвитку (можуть відрізнятися темпами розвитку економіки регіону, інвестиційною активністю

тощо), показники стійкості бюджету; включати передбачення доходів і видатків місцевих бюджетів; містити бачення щодо вирішення завдань соціально-економічного розвитку регіону, в процесі реалізації бюджетної політики та враховувати специфіку регіону. Бюджетну стратегію регіону доцільно вибудовувати в розрізі таких складових, як: політика доходів політика видатків, політика у сфері міжбюджетних відносин, політика у сфері управління місцевими запозиченнями, відповідно визначення заходів для досягнення цілей слід здійснювати за цими ж напрямками (рис. 3) [10].

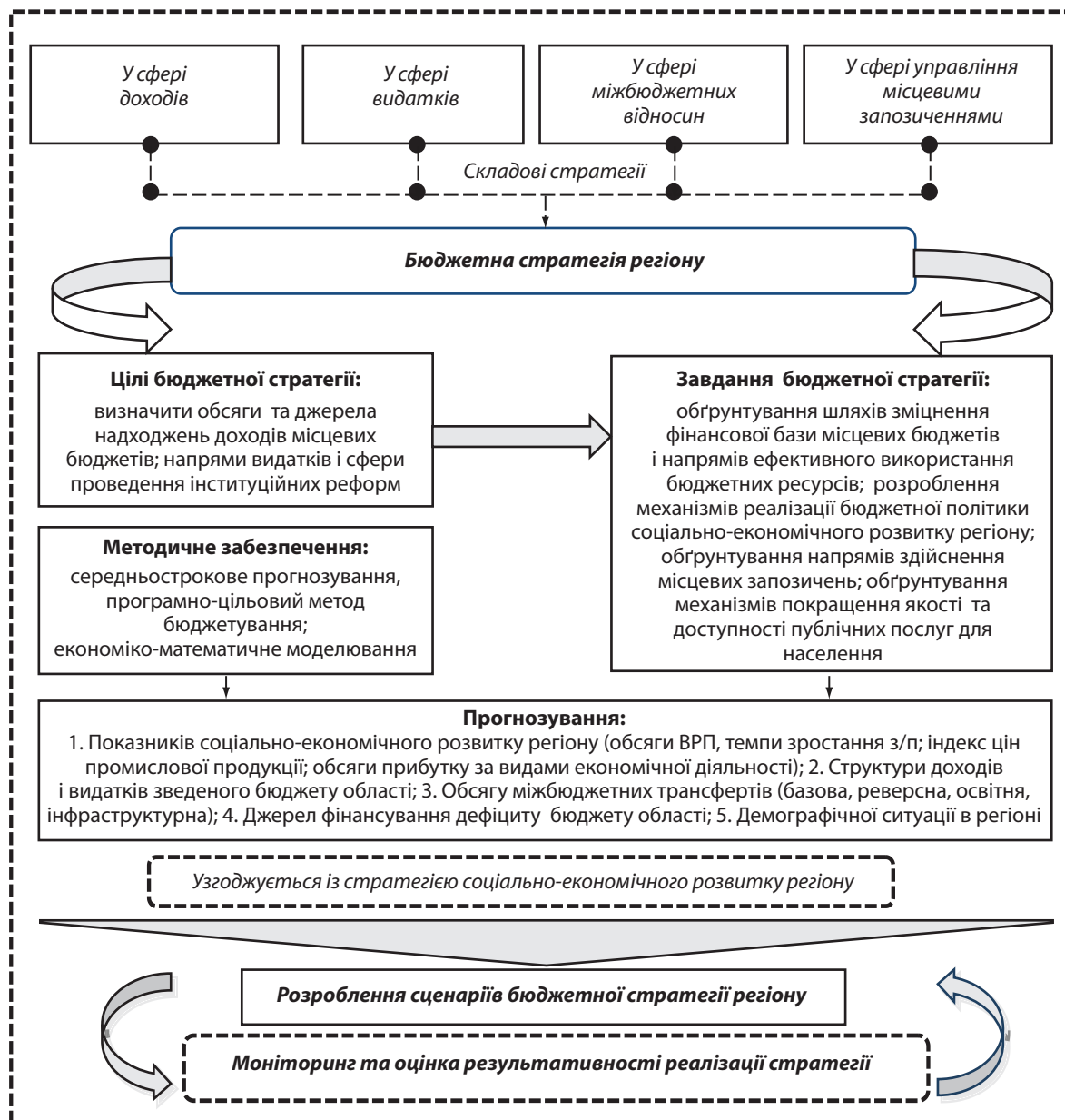

Рис. 3. Основи формування бюджетної стратегії регіону

Джерело: складено авторами.

Основою середньострокових прогнозів бюджетної стратегії повинні слугувати регіональні стратегії соціально-економічного розвитку та регіональні програми розвитку. Особливістю розроблення бюджетної стратегії є прогнозування очікуваних доходів, видатків, дефіциту (профіциту) на перспективу. Адаже чіткі та максимально точні оцінки сприятимуть вдосконаленню бюджетного процесу на регіональному рівні.

Залежно від економічної активності в регіонів можна розробляти різні сценарії бюджетної стратегії. Наприклад, консервативний сценарій можливий для регіонів-реципієнтів. Для такого сценарію характерно стабільно-постійні обсяги доходів місцевих бюджетів регіону, незначне зниження конкурентоздатності підприємств регіону, відсутність масштабних інвестиційних проектів, орієнтування на безперерйне фінансування соціальних видатків. Зрозуміло, що така бюджетна політика не орієнтована на розвиток регіонів, а тому не може бути довгостроковою.

Натомість інноваційний сценарій розвитку бюджетної стратегії, за своєю ідеологією, передбачає зростаюче фінансування програм соціально-економічного розвитку регіону в силу структурних зрушень в економіці регіону. Зростання капітальних інвестицій, активний розвиток високотехнологічної сфери тощо.

За таких умов бюджетна політика вирізняється збалансованістю та стійкістю, достатнім обсягом коштів для фінансування власних і делегованих повноважень. Інноваційний сценарій дає змогу, не змінюючи підходи до формування та реалізації бюджетної політики, забезпечувати фінансування пріоритетів соціально-економічного розвитку регіону.

Інший сценарій бюджетної стратегії регіону – цільовий. За такого сценарію бюджетна політика орієнтована на забезпечення пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку регіону та стимулювання ОМС до нарощування власної ресурсної бази. Йдеться про проактивну бюджетну політику в довгостроковій перспективі. Кінцева мета бюджетної стратегії регіону за цим сценарієм повинна лежати в площині створення умов для досягнення довгострокової стійкості та збалансованості місцевих бюджетів, а також забезпечення соціально-економічного розвитку регіону на довготривалу перспективу.

Для цього доцільно закріпити орієнтири реалізації бюджетної політики регіону (обсяги розподілу бюджетних ресурсів на розвиток, на забезпечення фінансової стійкості, гранично допустимий обсяг дефіциту бюджету тощо). Для якомога ширшої реалізації пріоритетів розвитку регіонів (визначені в Державній стратегії регіонального розвитку), безумовно, слід підвищувати якісний рівень функціонування бюджетної політики шляхом запровадження середньострокового бюджетного планування в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів; бюджетних програм; удосконалювати методологію програмно-цільового планування бюджету, ну і, що не менш важливо, застосовувати дієві підходи до управління бюджетними коштами. Окрім виконання поточних завдань, бюджетна стратегія регіону

повинна задавати вектор і динаміку змін видатків бюджету на розвиток. Безумовно, що фактичні показники виконання бюджетної стратегії піддаються постійному моніторингу та порівнянню з плановими.

Відповідальність за виконання та розроблення «Бюджетної стратегії регіону» доцільно покласти на регіональні органи управління (ОДА та департаменти фінансів і економіки ОДА).

Таким чином, запропоновані концептуальні засади формування та реалізації бюджетної політики розвитку регіонів України в умовах поглиблення реформи фінансової децентралізації, що базуються на ефективному управлінні власним фінансовим потенціалом, передбачають виокремлення критеріїв розвитку регіону (самодостатності, саморганізації, самоуправління), принципів (субсидіарності, відкритості прозорості, самостійності, ефективності, пріоритетності і послідовності), механізмів реалізації і спрямовані на досягнення стійких темпів зростання економіки регіонів і підвищення соціальних стандартів життя населення.

Визначені пріоритети реалізації бюджетної політики мають спрямовуватись на: створення сприятливих умов для досягнення стійких темпів економічного зростання; сприяння нарощенню внутрішнього фінансового потенціалу регіону; посилення ролі органів місцевого самоврядування в забезпеченні сталого розвитку регіонів; забезпечення високої якості суспільних послуг та ефективне використання бюджетних коштів. Активізація бюджетної політики потребує врахування комплексу заходів, що мають системний характер і здатні стимулювати соціально-економічний розвиток регіонів України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Barro R. Economic growth in a cross section of countries. *Quarterly Journal of Economics*. 1991. No. 106. P. 407–444.
2. Blöchliger H., Charbit C. Fiscal Equalisation. *OECD Journal: Economic Studies*. 2008. No. 44. P. 1–22.
3. Oates W. E. Fiscal decentralization and economic development. *National Tax Journal*. 1993. No. 46. P. 237–243.
4. Савчук Н. В. Фіскальний федералізм та перспективи його адаптації до українських реалій. *Світ фінансів*. 2014. Вип. 1. С. 76–88.
5. Лисяк Л. Концептуальні засади бюджетної політики у сфері державних видатків. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2009. Вип. 19. С. 358–364.
6. Опарін В. М. Домінанти та пріоритети фінансового вирівнювання в Україні. *Фінанси України*. 2015. № 6. С. 29–43.
7. Возняк Г. В. Бюджетне вирівнювання: теоретико-методологічні аспекти. *Фінанси України*. 2017. № 4. С. 42–54.
8. Кульчицький М. І., Заброцька О. В. Децентралізація як основа розбудови регіонів та підвищення фінансового забезпечення територій. *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 88–95.
9. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
10. Возняк Г. В. Бюджетна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах фінансової децентралізації: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ, 2017. 575 с.

REFERENCES

Barro, R. "Economic growth in a cross section of countries". *Quarterly Journal of Economics*, no. 106 (1991): 407-444.

Blochliker, N., and Charbit, C. "Fiscal Equalisation". *OECD Journal: Economic Studies*, no. 44 (2008): 1-22.

Kulchytskyi, M. I., and Zabrotska, O. V. "Detsentralizatsiia yak osnova rozbudovy rehioniv ta pidvyshchennia finansovoho zabezpechennia terytorii" [Decentralization as a basis for regional development and increasing financial provision of territories]. *Biznes Inform*, no. 4 (2016): 88-95.

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Lysiak, L. "Kontseptualni zasady biudzhethnoi polityky u sferi derzhavnykh vydatkiv" [Conceptual framework of fiscal policy in the sphere of state expenditures]. *Formuvannia rynkovoï ekonomiky v Ukraini*, no. 19 (2009): 358-364.

Oates, W. E. "Fiscal decentralization and economic development". *National Tax Journal*, no. 46 (1993): 237-243.

Oparin, V. M. "Dominanty ta priorytety finansovoho vyrivniuvannia v Ukraini" [The domains and priorities of financial equalization in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 6 (2015): 29-43.

Savchuk, N. V. "Fiskalni federalizm ta perspektyvy yoho adaptatsii do ukraïnskykh realii" [Fiscal federalism and prospects for its adaptation to Ukrainian realities]. *Svit finansiv*, no. 1 (2014): 76-88.

Vozniak, H. V. "Biudzhethna polityka sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy v umovakh finansovoi detsentralizatsii" [Budget policy of social and economic development of regions of Ukraine in conditions of financial decentralization]: *dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.08*, 2017.

Vozniak, H. V. "Biudzhethne vyrivniuvannia: teoretyko-metodolohichni aspekty" [Budgetary leveling: theoretical and methodological aspects]. *Finansy Ukrainy*, no. 4 (2017): 42-54.